

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING DUNYOQARASHGA
BO'LGAN HISSINI RIVOJLANTIRISH**

Sattorova Feruza Rustam qizi

Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali

“Xorijiy tillar kafedrasi” assistent-o'qituvchisi,

+998995548112, feruzasattarova95@mail.com

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada bugungi kunda ta'lim jarayonlarini takomillashtirish, boshlang'ich sinf o'quvchilarining dunyoqarashga bo'lgan hissini rivojlantirishga qaratilgan fikr mulohazalar keltirilgan.*

***Kalit so'zlar.** ta'lim, boshlang'ich sinf, o'quvchilar, boshlang'ich ta'lim.*

Boshlang'ich ta'lim - bu har bir bolaning hayotida chuqur iz qoldiruvchi ta'lim turidan biri bo'lib, ta'limning bu bosqichida pedagog o'qituvchilarga katta mas'uliyat yuklatiladi. Ya'ni boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi hali maxsus o'rganishni talab etmoqda. O'quvchilar o'z-o'zidan kreativ bo'lib qolmaydi. Uning kreativ qobiliyati ma'lum vaqt ichida izchil o'qib-o'rganish, o'z ustida ishlash orqali shakllantiriladi va asta-sekin takomillashib, rivojlanib boradi. O'qituvchilar o'quvchilar bilan hamkorlikda ish yuritib, ularning har bir fikrini inobatga olishi va buni o'quvchiga sezdirishi kabi muhim vazifalarni bajarish orqali o'quvchilarni o'zgacha yondashuvli ya'ni kreativ bo'lishlariga erishishi mumkin. O'qituvchi o'quvchilarga muammoli masala va vaziyatlarni berib, o'quvchining masala yechimini topishga ijodiy yondashishi undagi hissiy irodaviy sifatlarni rivojlanishiga yordam beradi. Inson hayoti davomida to'plagan bilimlari va hayotiy tajribasiga tayanib o'z ehtiyoj va manfaatlari uchun harakat qilish zaruriyatini anglashi jarayonida unda muayyan e'tiqod shakllanadi. Mazkur e'tiqod inson faoliyatining izchil, mazmunli, mantiqiy va muayyan maqsadli bo'lishini ta'minlaydi.

Har bir inson o'z e'tiqodi orqali yangi bilimlarni qayta baholaydi, ularni takror va takror tanqidiy o'zlashtiradi va anglaydi. Mazkur aqliy tahlil jarayonida www.tadqiqotlar.uz

kishilarning ma'naviy manfaatdorlik darajasi, ularda shakllangan barqaror ehtiyoj va qiziqishlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Har bir inson voyaga etish jarayonida o'z e'tiqodiga ega bo'lib boradi. Bu o'rinda uning bilim darajasi, dunyoqarashi, turmush tarzi va yashash sharoiti (o'sha joyda qaror topgan ijtimoiy va milliy-madaniy muhit), ijtimoiy mavqei muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, oilada ota-onalar, mahallada qo'ni-qo'shnilar va mahalla faollari, maktabda o'qituvchilar bundan doimo ogoh bo'lishlari lozim. Yoshlar ta'limi va tarbiyasiga e'tiborsizlik oqibatida yoshlarning ijtimoiy hayot hodisalariga ikkilanib munosabatda bo'lishi, jur'atsizligi, e'tiborsizligi va befarqligi, ularda e'tiqodning etarli darajada shakllanmasligiga, e'tiqodsiz yoki loqaydligicha qolib ketishiga sabab bo'ladi.

E'tiqodi shakllanmagan kishilar ko'pincha boshqalarga ergashib yoki taqlid qilib yashaydilar. Sharoitga qarab goh u goh bu tomonga og'adilar. Chunki, ularning faoliyatida bilim, tajriba va mantiqiy izchillik etarli bo'lmaganligi sababli ularda aniq qadriyat mezonlari va maqsad shakllanmagan bo'ladi. Ana shunday hollarda ulardagi e'tiqodiy bo'shliq illati taraqqiyot yo'liga g'ov bo'lishi mumkin.

Ba'zi odamlarda e'tiqod ekstremistik, irqiy, shovinistik, tor siyosiy, iqtisodiy va mahalliy manfaatlar bilan cheklangan ko'rinishda ham shakllangan bo'lishi mumkin. Bunday holda e'tiqod buzg'unchilikka, beqarorlikka, insonlar va jamiyat manfaatlari zarariga xizmat qilishi, umumtaraqqiyotga to'siq bo'lishi muqarrar. Boshlang'ich sinf darslarida o'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladigan topshiriqlar ustida ishlash alohida o'rin tutadi. O'quvchi o'zi uchun qulay sharoitda hayotiy va o'quv tajribasiga tayanib og'zaki yoki yozma nutqi orqali fikrlash faoliyatini amalga oshiradi. Unda har bir fanning o'zi uchun noma'lum qirralari xususida o'qituvchi bilan faol hamkorlik qilish uchun ruhiy tayyorgarlik paydo bo'ladi.

Jumladan, biz ham yuqoridagilarga asoslanib, quyidagi fikrga keldik: e'tiqod dunyoqarashning bir ko'rinishi bo'lib, shaxs, jamoa, guruh, jamiyat tomonidan muayyan g'oyalarga (ular haqida ilmlarga ega bo'lgan holda) chin dildan ishonish, ergashishdir. U ta'lim-tarbiya jarayonida shakllanadi. E'tiqod o'z burchini anglagan,

qattiq ishonch va mustahkam irodaga ega bo'lgan, har qanday vaziyatlarda ham sadoqatli bo'la olgan, vijdonini unutmagan insonlarda mustahkam bo'ladi.

Shuningdek, chin e'tiqodli kishilarda vatanga bo'lgan e'tiqod ham shakllangan bo'ladi. Vatanga bo'lgan e'tiqod vatanparvarlik bilan uyg'un holda namoyon bo'ladi va o'zida ko'pgina sifat, jihatlarni hosil qiladi. Xususan, har qanday vaziyatlarda ham vatanga sadoqatli bo'lish, vatan ravnaqi yo'lida xizmat qilish, o'z manfaatlaridan vatan manfaatlarini yuqori qo'yish, uni qo'riqlash hamda kerak bo'lsa, jonini fido qilish, o'z vatani haqida milliy g'urur va iftixorga ega bo'lish, uning tabiati va boyliklarini asrab-avaylash, vatanparvarlik g'oyalarini targ'ib qilish kabi ko'plab xislatlarga ega bo'lgan insonlarga haqiqiy vatanga e'tiqodli insonlar bo'la oladi. Ayniqsa, vatanparvarlikni e'tiqod darajasiga ko'tarilishi uchun shaxs eng avvalo o'zining mamlakati, millati, milliy tarixi, madaniyati to'g'risida keng ilmlarga ega bo'lishi kerak.

Vatanga e'tiqodning o'zagini sadoqat va vafodorlik tashkil etadi. Shu borada xalq orasida yuradigan bir rivoyatni keltirib o'tishni lozim topdik. Qadimda bir podshoh ko'p yurtlarni bosib olgan ekan. Faqat bittagina davlatni bosib olishdagi harakatlari zoya ketibdi. Shunda podshoh davlat maslahatchilarini yig'ibdi va ularga maslahat solibdi. Uzoq tortishuvlardan keyin, o'sha davlat ichidan tarafdor topish kerak degan fikrga kelishibdi. Tez orada bunday kishi topilibdi va podsho tomonidan ko'p va'dalar berilibdi. E'tiqodsiz o'sha kishi vatan darvozasini dushmanga ochib beribdi. Shunday qilib, sarhadlari mustahkam bir davlat birgina e'tiqodsiz kishi tufayli osongina qo'lga kiritilibdi. Podsho esa yigitni dorga osishni buyuribdi. Yigit dod solib, podshohni subutsizlikda ayblabdi.

Men bergan va'damning ustidan chiqdim, - debdi podshoh. Senga atalgan saltanatimning eng baland joyi mana shu. Chunki, mana shu dor mening taxtimdanda baland turibdi. Bundan boshqacha bo'lishi mumkin emas. Chunki, o'z vataniga, halqiga xiyonat qilgan inson bizga sodiq bo'lishiga hech kim kafolat berolmaydi. Sen uchun munosib joy dor! - deb xitob qilgan ekan podshoh.

Bu rivoyatdan xulosa chiqarib aytishimiz mumkinki, barcha davrlarda ham vatanga xiyonat og'ir va kechirib bo'lmas gunoh sanalgan. Demak, qachonki kishida

sadoqat, vafodorlik, iroda bo'lsagina chinakam vatanga e'tiqodli insonning siyimosini ko'rish mumkin. Bunday kishilar vatan boshiga tashvish tushganda yoki boshqa vaziyatlarda o'zlarini tuta biladilar, o'z fikr va e'tiqodida mustahkam turadilar, har narsadan vatan tinchligi va osoyishtaligini ustun qo'yadilar, vatan ravnaqi yo'lidagi har qanday qiyinchiliklarni bartaraf etishga harakat qiladilar, qiyin vaziyatlarda ham o'zlarida kuch va iroda, matonat topa oladilar.

Demak, vatan, vatanparvarlik, vatanga e'tiqod tushunchalari bir-biri bilan o'zaro aloqadorlikda, chambarchas bog'langan holda, kishilar faoliyati jarayonida o'zligini namoyon etadi. Biri ikkinchisini to'ldirib boradi. Vatansiz vatanparvarlikni, vatanparvarliksiz vatanga e'tiqodni tassavvur etib bo'lmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva Q., Yusupov M., Mahmudova M., Rahmonbekova S. O'qish. (2-sinf darsligi).-T.: O'qituvchi, 2004.
2. Abdullayeva Q., Yusupov M., Rahmonbekova S. Odobnoma. (2- sinf darsligi). -T.: O'qituvchi, 2004.
3. Абдуллаев М.А. Маданият асослари. - Фарғона: 1998. Абдуллаев М.А. Миллий истиқлол ва маърифат муаммолари. -Т.: Фан,
4. Ўзбекистон Республикасининг “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”. Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. - Т.: 1997, 30-61-бетлар.
5. Абдуллажонова Д. Миллий тарихий хотира: моҳият ва талқин // Жамият ва бошқарув.- 2004.- №4.-49-50 бетлар.
6. Абдурахмонов А. Ахлоқий тарбия ва миллий қадриятларимиз // Шарқ юлдузи.- 1990.- №12.
7. Абу Али Ибн Сино. Избранные философские произведения.-М.: Наука, 1980.
8. [THE IMPORTANCE OF DISTANCE EDUCATION IN INDEPENDENT EDUCATION](#). IB Mattiev - Conference Zone, 2022.
9. [A compact and understandable associative classifier based on overall coverage](#). I. Mattiev, B Kavšek - Procedia computer science, 2020